

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDAGI O'RNI

Bakayeva Mexriniso Raximovna

*Zarmed Universiteti, Iqtisodiyot
kafedrası o'qituvchisi*

Annotatsiya. *Raqamli texnologiyalar bugungi kunda jamiyat va iqtisodiyotning har bir sohasida asosiy omilga aylangan. Ularning zamonaviy iqtisodiyotdagi roli nafaqat yangi ish o'rinlarini yaratishda, balki xalqaro savdo, innovatsion taraqqiyot, va samaradorlikni oshirishda ham muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada raqamli texnologiyalarning iqtisodiyotga qanday ta'sir qilayotgani, ularning ahamiyati, imkoniyatlari va mavjud muammolar haqida so'z yuritamiz.*

Kalit so'zlar: *raqamli texnologiyalar, raqamli ta'lim, zamonaviy iqtisodiyot, e-tijorat sektori, raqamli transformatsiya.*

Kirish. Zamonaviy iqtisodiyot raqamli texnologiyalar asrida rivojlanmoqda. Raqamli texnologiyalar har bir sohada, ishlab chiqarishdan tortib xizmat ko'rsatishga qadar, o'z izini qoldirmoqda. Raqamli texnologiyalar - bu informatsion texnologiyalar, kompyuter tarmoqlari va internetni o'z ichiga olgan tizimlar bo'lib, ular ma'lumotlarni qayta ishlash, saqlash, tarqatish va ulardan foydalanish imkoniyatlarini taqdim etadi. Bunday texnologiyalar iqtisodiyotda turli sohalarida innovatsiyalarni amalga oshirishga yordam beradi, yangi biznes modellarini yaratadi va an'anaviy ishlab chiqarish usullarini takomillashtiradi.

Raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va optimallashtirishga yordam beradi. Masalan, IoT (Internet of Things) tizimlari yordamida ishlab chiqarish korxonalari o'z uskunalarini real vaqt rejimida nazorat qilib, resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi. 3D bosib chiqarish (printerlar) texnologiyalari esa mahsulotlarni prototiplash va ishlab chiqarishni tezlashtirish imkonini beradi. Bu esa ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi va xarajatlarni kamaytiradi.

Xizmatlar sohasida raqamli texnologiyalar innovatsion xizmatlar yaratishga yordam bermoqda. Onlayn savdo, elektron tijorat, raqamli banklar va moliya xizmatlari shu jumladan zamonaviy raqamli iqtisodiyotning asosiy elementlari hisoblanadi. Misol uchun, PayPal, TransferWise kabi kompaniyalar tomonidan taqdim etilgan onlayn to'lov tizimlari xalqaro pul o'tkazmalarini osonlashtirdi va to'lovlarni amalga oshirishda vaqt va xarajatlarni kamaytirdi.

Raqamli texnologiyalar tadbirkorlikni rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Startaplar va kichik bizneslar raqamli vositalar yordamida global bozorga chiqish, mijozlarga xizmat ko'rsatishning yangi usullarini ishlab chiqish imkoniga ega. Ushbu jarayonlar nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki yangi ish o'rinlarini ham yaratadi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

Raqamli texnologiyalar iqtisodiyotda samaradorlikni oshiradi. Internet tarmoqlari va bulutli hisoblash texnologiyalari (cloud computing) bizneslarga o'z resurslarini optimallashtirish va doimiy yangilanishlarni amalga oshirish imkoniyatini beradi.

Raqamli marketing va reklama sohasi bizneslarning global bozorlarga chiqish imkoniyatini oshirdi. Internet orqali targetli reklama va maqsadli auditoriyaga xizmatlar yetkazib berish imkoniyati ko'p. Google Ads, Facebook reklamalarining yanada samarali ishlashi sababli kompaniyalar reklama xarajatlarini optimallashtirishi va daromadlarini oshirishlari mumkin.

Raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va optimallashtirishga imkon yaratadi. Bu esa ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi. Avtomatlashtirish va big data (katta ma'lumotlar) analitikasi raqamli texnologiyalarning asosiy komponentlaridir. Katta ma'lumotlar bazasida tahlil qilish orqali kompaniyalar mijozlar xatti-harakatlarini prognoz qilish, talabni aniqlash va bozor tendentsiyalarini kuzatish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Zamonaviy iqtisodiyotda e-tijorat sektori tez rivojlanmoqda. Xususi sektor tomonidan taqdim etilgan raqamli platformalar yordamida jismoniy do'konlarga borish zarurati kamaydi. Amazon, Alibaba kabi kompaniyalar onlayn savdoni yangi bosqichga olib chiqdi va butun dunyo bo'ylab savdo-sotiqni osonlashtirdi.

Raqamli transformatsiya - bu iqtisodiyotning barcha sohalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayoni. Bu jarayon ishlab chiqarishning samaradorligini oshiradi, yangi ish o'rinlari yaratadi va bozorni kengaytiradi.

Banklar va moliya tashkilotlari raqamli texnologiyalarni o'z xizmatlariga joriy qilish orqali mijozlarga yanada qulay va tezkor xizmatlar ko'rsatmoqda. Masalan, blockchain texnologiyasi va kriptovalyutalar sohasida o'zgarishlar davom etmoqda. Kriptovalyutalar, masalan, Bitcoin va Ethereum, raqamli moliyaviy tranzaksiyalarni amalga oshirishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Raqamli hukumatning rivojlanishi fuqarolarga davlat xizmatlarini yanada qulay va tezkor tarzda olish imkoniyatini yaratadi. E-xukumat tizimlari fuqarolarni davlat xizmatlariga onlayn kirish imkoniyatini beradi, shu bilan birga davlat byudjeti va resurslarini tejashga yordam beradi.

Raqamli texnologiyalar ta'lim sohasida ham katta o'zgarishlarni keltirib chiqardi. Onlayn ta'lim platformalari, masalan, Coursera, edX, Udemy kabi xizmatlar orqali dunyoning turli burchaklarida ta'lim olish imkoni mavjud. Bu o'qish jarayonlarini global miqyosda yanada samarali va keng qamrovli qilishga yordam beradi.

Raqamli texnologiyalarning tez rivojlanishi bir qator yangi muammolarni keltirib chiqarmoqda. Bularga quyidagilarni misol keltirish mumkin:

Raqamli texnologiyalar ko'plab an'anaviy ish o'rinlarini yo'qotishiga olib kelmoqda. Masalan, avtomatlashtirilgan tizimlar va robotlar ishlab chiqarish jarayonlarida inson mehnatini o'rnini bosmoqda, bu esa ba'zi sohalarda ishsizlikni kuchaytiradi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

Raqamli texnologiyalar rivojlanishi bilan kiberxavfsizlik muammosi ham keskinlashmoqda. Korxonalar va shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi hamda internet orqali amalga oshirilayotgan jinoyatlar soni ortmoqda. Bu masala hukumat va xususiy sektor tomonidan jiddiy e'tiborga olinishi kerak.

Raqamli texnologiyalarni joriy qilishda mamlakatlar o'rtasida raqamli ajrim mavjud. Keng rivojlangan mamlakatlar raqamli infratuzilma va resurslarga ega bo'lsa, rivojlanayotgan davlatlarda bu texnologiyalarni joriy etish ko'p vaqt va mablag' talab qiladi.

Xulosa. Raqamli texnologiyalar zamonaviy iqtisodiyotda muhim o'rin tutadi va ularning roli har kun o'sib bormoqda. Iqtisodiyotning barcha sohalariga integratsiya qilinayotgan bu texnologiyalar biznesni optimallashtirish, yangi mahsulot va xizmatlarni yaratish, shuningdek iqtisodiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, bu jarayonlar yangi muammolarni keltirib chiqarmoqda, masalan, ish o'rinlarining yo'qolishi, kiberxavfsizlik va raqamli ajrim kabi. Shuning uchun, raqamli texnologiyalarni joriy etishda barcha manfaatdor tomonlar o'rtasida hamkorlik va ehtiyotkorlik talab etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). ****The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies****. W. W. Norton & Company.
2. Tapscott, D. (2016). ****Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin Is Changing Money, Business, and the World****. Portfolio.
3. Chui, M., Manyika, J., & Miremadi, M. (2016). "Where machines could replace humans—and where they can't (yet)". McKinsey Quarterly.